

357

OCTUBRE
2015

BOMBARDEJAR SÍRIA NO RESOLDRÀ LA CRISI DE REFUGIATS

Eduard Soler i Lecha, coordinador de recerca, CIDOB

“ Això se’ns ha anat de les mans”. “No n’hi ha prou amb acollir-los”. “Cal actuar en origen”. Són frases que hem escoltat, dia sí dia també, des que la crisi de refugiats va irrompre en l’agenda europea aquest estiu. S’ha generat una situació d’excepcionalitat i d’urgència que ha estat hàbilment aprofitada per aquells que van veure frustrades les seves expectatives d’intervenció militar a Síria el setembre de 2013. Encara que, això sí, fa dos anys Baixar al-Assad era l’objectiu a batre i res es deia sobre els refugiats, ja que llavors no eren un problema per a Europa sinó per als països veïns.

Aquestes últimes setmanes, polítics francesos i britànics han arribat a vincular els bombardejos amb la necessitat d’atacar d’arrel les causes que porten els sirians a fugir del seu país. Però ni la campanya de bombardejos que la coalició liderada pels Estats Units realitza des de fa un any contra l’organització Estat Islàmic, també coneguda pel seu acrònim àrab *Daesh*, ni la que França ha iniciat al setembre contra aquest grup, ni de bon tros la que Rússia ha llançat per defensar el règim de Damasc, aturaran el flux de refugiats sirians a Europa. Per cinc motius.

Primer, **perquè els refugiats sirians que intenten arribar a Europa no fugen només d’Estat Islàmic**. Recordem les xifres: hi ha més de 12 milions de desplaçats, el que equival a la meitat de la població siriana. D’aquests, més de quatre milions han buscat refugi en altres països i vuit continuen dins de les fronteres sirianes però lluny de casa seva. Tot i que no hi ha dades exactes sobre qui fugit de què, tot indica que molts (sinó la majoria) han fugit del règim d’Al-Assad, ja sigui per formar part de l’oposició política o per haver desertat de les forces de seguretat o, simplement, han abandonat les seves cases perquè es trobaven en una línia de combat o perquè l’activitat econòmica que havia sustentat lesseves famílies ha quedat destruïda.

Segon, **perquè els bombardejos de països occidentals, lluny de reduir la capacitat homicida del règim, poden donar ales a accions encara més repressives per part de Damasc i dels seus aliats**. Aquests presentaran qualsevol bombardeig o acció militar com una mesura de lluita contra el terrorisme i apuntaran que altres països també ho estan fent. La justificació que ha donat Rússia pel desplegament de tropes i pels bombardejos que ja ha dut a terme segueix aquesta línia argumental. I a més bombardejos, més destrucció i, per tant, més refugiats.

Terçer, **en les actuals circumstàncies els bombardejos contra Estat Islàmic només poden, com a molt, alterar l'equilibri de forces, però no posar fi al conflicte.** Estat Islàmic podria patir derrotes parcials o veure minvada la seva capacitat ofensiva, però no seria esborrat del mapa. Fins i tot en l'escenari altament improbable que això es produís, Estat Islàmic seria només un dels contendents i el conflicte armat prosseguiria entre la resta d'actors. Cap d'ells seria prou fort per vèncer completament ni massa feble com per desaparèixer de l'equació per la via militar. I anant més enllà, fins i tot si un dels bàndols s'imposés al camp de batalla, cosa que certament requeriria encara més implicació internacional, llavors assistiríem a un nou flux de refugiats del bàndol perdedor.

Quart, **perquè només la creació de zones segures (*safe zones*) o zones d'exclusió aèria (*no fly zones*) podrien justificar els bombardejos com una mesura per frenar el flux de refugiats.** La presència sobre el terreny de Rússia ens allunya d'aquest escenari per dos motius. D'una banda, perquè requereix un aval del Consell de Seguretat de Nacions Unides i, ara més que mai, Rússia ho vetaria. I, d'altra, perquè per als Estats Units o França, i també per a una Turquia que se sumaria de bon grat a aquest tipus d'operació, comportaria un risc d'enfrontament directe amb Moscou i també amb d'altres actors regionals com l'Iran o Hezbollah.

Cinquè, **perquè una part important dels refugiats que estan arribant a Europa ho fa després d'haver passat mesos o anys en països veïns.** Fins ara es trobaven a Jordània, el Líban i Turquia, països on s'han deteriorat les condicions d'acollida. No es tracta només de falta de fons, que també, sinó de l'escassetat de llocs de treball i xarxes de protecció social, de l'augment d'actituds de rebuig i el cansament que acumulen individus i famílies que porten mesos, i en molts casos anys, en condicions molt precàries. Per això, per entendre el flux de refugiats sirians que arriben a Europa, tan important és comprendre les dinàmiques del conflicte a Síria com la situació en què es troben els refugiats en aquests tres països.

Només hi ha dues alternatives a aquest tipus de bombardejos. O bé una operació a gran escala - opció que almenys per part dels Estats Units i dels seus socis europeus sembla descartada - o bé una solució política, una proposta que tothom invoca i que ningú sembla capaç de forçar. Cal plantejar-se si aquesta última ronda de bombardejos ens acosta o ens allunya d'un escenari de solució negociada.

Si es volgués ser optimista es podria arribar a pensar que aquesta escalada correspon a una maniobra per poder negociar des d'una millor posició de partida. No obstant això, només un Al-Assad que es veïés més a prop de la derrota total podria estar en disposició de seure a negociar en uns termes acceptables per a la majoria d'altres actors en joc. Per ara, la política russa de suport al règim no ens acosta pas a la taula de negociacions. I això només canviaria si Moscou amenacés amb retirar aquest suport a Al-Assad si no s'avingués a negociar; i està clar que per fer-ho Putin exigiria contrapartides. Pel que fa a les operacions llançades per França o per la coalició liderada pels Estats Units, el seu objectiu no és posar fi al conflicte sinó aturar l'expansió d'Estat Islàmic i, en el millor dels casos, fer-lo retrocedir. És revelador que en justificar els bombardejos s'estigui invocant la legítima defensa, cosa que poc té a veure amb la dinàmica del conflicte.

En conclusió, amb els bombardejos s'està avançant cap a un escenari de major destrucció, amb més refugiats i sense garanties clares que res del que està succeint ens acosti a la fi del conflicte. Que ningú gosi invocar els refugiats per justificar els bombardejos i que ningú digui que no es va advertir que aquesta escalada podria augmentar el nombre de sirians que arriben als països veïns i que, des d'allà, intenten arribar a Europa.